

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyílt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap sajtóközlésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén” nyomdája.

Veszendő magyarság.

Azok a magyarok, kik külföldre, vagy csak a magyar korona területén is másajku nemzetiségek közé telepednek, elszigetelt helyzetükben lassanként elvesztik nyelvüket, nemzetiségüket.

Fájdalmas és megdöbbentő példáit találjuk ennek a szorosán vett Magyarországon is, hol száz, meg száz község van, melyek neve magyar, lakosai magyar családi neveket viselnek, de nyelvök: az már nem magyar, nemzeti érzésük is kihalt, s vagy egyszerűen elveszték Magyarországra nézve, vagy ami rosszabb, a magyar nemzet ellen törekvő nemzetiségek számát növelik.

Sajnos, hogy a magyarnak nincs aszszimiláló ereje, hanem hagyja magát aszszimiláltatni. Nagy és méltó vád terheli ezért a 17—18-ik századi vallási villongásokat, az antireformációt, melynek nemcsak a protestáns egyházak megapasztásában, egyes vidékekről végkép kiirtásában, hanem közvetve a magyar nyelv és nemzetiség kiirtásában is megbizonyosodott nagy hatása, veszedelmes ereje. Csak tekintsük meg azokat a megyéket, melyek hazánknak különösen éjszakján és keletjén fekszenek s az egész erdélyi részt, a székelységen kívül: azon szomorú ismeretre jutunk, hogy hajdan virágzó ref. egyházak- és magyar falvakban most kath., g. kath., g. kel. templomokban német, tót, oláh, szerb nép dicséri idegen nyelven Istenét.

Főuraink, főpapjaink Isten nagyobb dicsőségét azzal vélték munkálni, hogy kiűzték birtokaikról a tiszta magyarajku lakosokat, a kálvinista eretnekeket s telepítettek helyökbe igazhittű svábokat, g. kath. vagy épen g. keleti szlávokat, oláhokat. Megnyerték, amit akartak: — az eretnekek elpusztultak, de a kereszt jelvényével ékesített templomokból, községek- és egész vidékekről is kihalt a magyar szó s vele a nemzetiség is. Amit Isten dicsőségére vélték jól cselekedni, az meg gondolatlanul, vagy a ker. szeretet és türelem megtapodásával, a nyelv és magyar nemzetiség ellen bizony rosszul volt cselekedve. Az egész Északi-Magyarország, az Erdélylyel határos megyék mily vádlólag emelik ellenök panaszukat, ahol a kipusztított magyarság helyén szláv vagy oláh nyelven történik a magyar nemzet és állam ellen a nyilvános vagy titkos bujtogatás. A betelepített németek hagyján! . . . Azok hajlandók voltak átmagyarosodni, örömet tanulták el a nyelvet, vették fel a magyar viseletet, szo-

kásokat s nem gravitáltak kifelé, hanem azon vagyon birtokában, melyet szorgalmas munkájuk- s takarékoságukkal ez áldott földön szerezniök sikerült, jó honfiakká lettek s átéreztek, hogy ez a föld nekik édes hazájok, melyet szeretniök szent és édes kötelesség, melyen élniök jól esik, meghalniök megnyugtató, de a többi nemzetiségek? . . . azok az életre melengetett kígyók, — közös hazánk édes anyai keble ellen támadtak! Isten nevében — a nemzet, a haza ellen követték hát el főurak, főpapok a most már alig helyrehozható bünt! De a multak tanuságából merítsenek im jövőre okulást főuraink, főpapjaink s ne kövessenek el Isten nevében nemzetgyilkolást, vagy ami ebből következik, ne szakgassák meg a haza kebelét, testét újabban és méginkább pedig azzal a néppárttal, melynek szervezésével ismét arra a közveszélyes utra léptek, mely ama kárhozatos eredményre vezet.

Nemcsak a hazai viszonyokra kell pedig tekinteni, — s ez már nemcsak nekik, hanem mindnyájunknak szól, szól különösen a magyar kormánynak, s a magyar egyházak vezetőinek, hogy ami még megmenthető mentsék meg. — Külföldön élő véreinket, testvéreinket is tartsák meg nyelvökben, érzésükben magyaroknak; s habár életviszonyaik akár ideiglenesen, akár végkép idegenbe kényszerítették őket: érezzék ott is a kapcsolatot, mely elhagyott hazájukhoz fűzi, hogy legyenek külföldön is magyarok.

Ott vannak *Szlovóniába telepedett magyarjaink*, kik mélyen érzik még magyarságukat, de érzik azt is, hogy ezen szent érzelem ereje elszigeteltségükben gyengül s kialvással van fenyegetve. Kiáltanak is a megtartásért kormányhoz, egyházhoz egyiránt. Hallják meg e kiáltást mindazok a kiket illet és siesse-nek a szabadítással. A magyar ref. egyház hallja, igyekszik is megtartani övét a ref. egyháznak, hogy ez megtartsa a magyarságnak is. E célból szervezett missziója feladatának eszmei magaslatán áll. Amde eszközei sokkal gyengébbek, mintsem azokkal a nagy nehézségek leküzdhetők lennének. A magyar kormánynak kell ide segítségül jönni, egyházak és különösen iskolák állítása, fentartása által tartani meg a magyarságnak; különben elvesznek a szerb, horvát áradatban.

Ott vannak *Moldvában a csángók*. Ezek megtartása könnyebb volna, mert tömegesen laknak, szívósan ragaszkodnak nyelvükhöz, vallásukhoz, melyben az ottani viszonyok közt nemzetiségi

fenmaradásuk garanciája is alapszik mert ha a r. kath. vallásról valaki közülk a g. keleti egyházba lép át, annak vége mint magyarnak is. S e térre csábulniök elhagyatottságukban, ezeknek is annyi alkalmat szolgáltat a romanizálásukra nyomással és édesgetéssel egyiránt céldutatosan működő román kormány. Hol van századok óta a magyar főpapság, hogy ezen idegenbe szorult véreinket nem veszi kiváló gondviselésébe, s vallási megtartásukat hagyja a „római propagandá“-ra, melyben van, nagyon is van kath. érdekeltség, de csakis ez van, a csángók magyarsága neki semmi, küld hozzájuk papokul olaszokat, kiket a románok vérrokonoknak tartanak; ezek semmit nem is tesznek a magyarság fentartására élesztésére; pedig tudniök kellene, hogy Moldvában a magyar nyelv és nemzetiség fentartása a csángóknál annyira válhatlan kapcsolatban van a vallással, hogy egymással állanak vagy esnek. Aki románá lett, elveszett a római katholicizmusnak is. Lehetetlen, hogy a római kuria be ne látná, ha volna, aki értésére adná, a magyarság és r. kath. érdekek kapcsolatát; s ha belátná és a magyar főpapság felajánlaná missziói működését a Moldvában élő csángóknál: lehetetlen, hogy olasz papjait a magyarok lelki gondozásától fel ne mentené, s át ne adná azt a munkát a magyar kath. egyháznak.

Szebb, háladatosabb és áldásosabb volna az a munka, mint idehaza a liberális egyházi reformok ellen küzdeni a kor követelménye és az államkormány ellen egyiránt. Dicsőségesebb volna annak a csángó misszióinak megalapítása, céltudatos fentartása, mint itthon a néppárt-alapítás nemzetellenes, hiu munkájára áldatlanul, sőt kárhozatosan pazarolná el erejét.

Amerikai magyarjaink talán csak ideiglenes lakást keresnek és találnak tengerentúl s viszonyaik kedvező fejlődése után s ennek segítségével haza jönnek, hogy amit ott szereztek, majd egykor magyar hazájukban használják fel. Addig mig külföldön vannak és érzik magyarságukat, érzik e hazába tartozásukat, s magok igyekeznek a missziók által fentartani magokat s virágzó magyar egyházak keletkeznek. De hogy ne is gyengüljön bennök a hazatartozás érzéke: nem leendő felesleges a kormánynak is az egyház segítségével közvetett működés által, annak ébrentartása.

Nem kell, nem szabad nekünk magyaroknak más államok belügyeibe avat-

kozunk; de szabad és kell idegenbe szakadt véreinket nyelvökben, nemzeti-ségükben s ami ennek eszköze, segite-nünk, megtartanunk.

Hallják meg ezt azok, akik eddig a közönyösség síri csendességében aludtak, keljenek fel és átérezvén, hogy a külföldre idegen nemzetek, vagy itthon is idegen nemzetiségek közé szakadt magyarjaink veszélyben vannak: fogjanak haladék nélkül munkához!

— a — r.

EGYHÁZI ÉLET.

Koenig Rudolf, a budapesti német ref. egyház s a skót, különösen zsidó térítésben kiváló érdemeket szerzett lelkésze meghalt. A vallásos iratok terjesztése által széles körben és felekezeti különbség nélkül áldásossá tette életét. A boldogult férfiú 1816-ban született Danzig városában. 1836-ban bízott meg a budapesti misszió vezetésével; s azóta sok valás-erkölcsi intézetet köszöni létrejöttét az ő fáradhatatlan buzgóságának. 1888-ban kimerülés miatt lépett le állásáról s adta azt át Gladischefszky Károly szakavatott utódjának; de azért maga sem szünt meg élete végeig gondolni elhagyott kedves munkatérére. Halála életének megfelelő, a hívő lélek boldog megnyugvásával, s környezete vallásosos éneklése közt — csendes elszenderülés volt. Nyugodjanak békén elfáradott tetemei.

Szász Károly püspök egészsége helyre-állítására végett augusztus végeig a Tatrába vonul. Távolléte alatt a püspöki teendőket Szilády Áron halasi lelkész s egyházker. főjegyző fogja Halasról végezni.

A magyar prot. irod. társaság szemleli ügyeit Szóts Farkas, pénztári teendőit pedig Bendl Henrik végézik július 1-je óta.

A Bölönben augusztus hóban megtartandó unitárius zsinat ügyében az előmunkálátokat végző nagy bizottság Nagy-Ajtára Kriza János volt püspök és költő szülőhelyére van egybe-híva.

Theologiai magántanári vizsgát tett S. Patakon június 29-én Szécsy Ferenc felvinci ev. ref. lelkész Fejes István helyettes elnök, az összes theol. tanárok s az akadémiai igazgató jelenlétében az új-szövetségi szaktudományok csoportjából mint fő-, s az ó-szövetségekből mint mellékvizsgatárgyakból — jeles képesítés-sel. Írásbeli munkájának nyomtatásban is leendő bemutatása és a törvényben kikötött nyilvános előadás után fog részére a végérvényes okmány kiállítatni; míg theol. alapvizsgát 4 ifjú tett s köztök Geese Ferenc mindentől jelessel képe-sítettett. Négy ifjú pedig szeptemberre kért és kapott határidőt.

Karsay Sándor ev. püspök, főrendiházi tag, aggkorára hivatkozva, hivataláról lemondott. E lemondás nem új, csak ismételt most; de annál sajnálatosabb ha elfogadják nemcsak a dunántúli ev. egyházkerületre, melyet legközvetlenebbül érdekel, hanem az egész magyar evangélikus, sőt protestáns egyetemre, mely előtt annyira ismeretesek az agg főpásztor érdemei, 28 éves püspöksége idejéből. A Nagy-Kanizsán augusztus 13-án összeülő egyházkerületi gyűlés fogja tárgyalni a lemondást.

Balassa-Gyarmaton eddig csak kis fiók egyházak van a reformált egyházi híveknek, mely a diósjenői lelkésztől nyerte gondozását. Június 3-án Nagy István s. lelkész végezte ott az ünnepi — konfirmáció- és urvacso-ra-osztással összekötött istentiszteletet a polg. iskola nagytermében, mely eredményel mutatja az, hogy a pünkösdi lélek áldott hatása alatt fel-lekesült hívek 1000 azaz egyezer frt alapítványt tettek, mely alapjául szolgál a balassa-gyarmati fiók gyülekezet imaházak leányegyházá fejlődésének. Segítse őket az isteni kegyelem, mely a kicsinyekben bizonyítja meg erejét.

TANÜGY.

Felhívás Magyarország tanítói és tanári egyesületeihez, testületeihez és a tanítás és nevelés ügye iránt érdeklődő többi honpolgá-rokhoz! Magyarország tanárai, tanítói, miként ismeretes, a millenium alkalmából nagy kong-

resszust tartanak, melyen megvitatják a tanítás- és nevelésügy minden fontosabb tételét. A kongresszus szervezetét a kongresszusi „Értesítő” révén minden tanítóegyesületnek az alulírott elnökség már megküldötte. E szervezetből kitűnik, hogy a kongresszus vezetősége minő mértékben számít a testületek és egyes-ek közreműködésére. Ezuttal azzal a kéréssel fordulunk hazánkban minden egyes, a tanítás és nevelés ügye iránt érdeklődő polgárhoz, hogy a kongresszusban a maga módja szerint vegyen részt.

Felkérjük az egyesületeket, testületeket a maguk összességében, és minden egyes tagju-kat külön, hogy a mennyiben egyes tétel-ek tárgyalását akár valamelyik szakosztályi, akár az összes ülésen kívánatosnak tartják, szíves-kezdjenek az illető tételt az előadó nevének, állásának és lakóhelyének pontos megjelölésé-vel az alulírott elnökséghez (főtitkári hivatal: Budapest, József-körút 85.) í. évi szeptember hó végeig bejelenteni.

Megjegyezzük, hogy az így beküldött té-teleket a rendező-bizottság a kongresszus szer-vezetében megállapított szakosztályok szerint csoportosítja és a mennyiben a rendelkezésre álló idő engedi, tárgyalásukat a kongresszusra kitézi, amiről az elnöki bizottság részéről fel-kérendő előadók még december hó folyamán azzal a felkéréssel fognak értesítettetni, hogy előadásuknak rövid kivonatát és esetleges ha-tározati javaslatukat 1896. évi február hó vé-géig okvetlenül bejelentésük, hogy a tárgyalás sorrendjét az elnökség pontosan megállapít-hassa.

Felkérjük továbbá ez alkalommal is Magyar-ország tanítóit, tanárait, általában a neveléssel foglalkozó s a nevelés ügye iránt érdeklődő honpolgárait egyenként, hogy a kongresszus tagjaiul a 2 frt tagsági díj beküldése által Mauritz Rezső főreáliskolai igazgató úrnál (Budapest, VI. ker. főreáliskola, Lovag-utca 18.) minél előbb jelentkezni szíveskedjenek.

Teljes bizalommal fordulunk tisztelt kar-társainkhoz, a tanítókhoz és tanárokhoz, mert tudjuk, hogy mindenki át van hatva attól a tudattól, hogy a jövő ezredév legbiztosabb alap-ját rakjuk meg akkor, mikor hazánk ifjúságá-nak neveléséről és oktatásáról a nagy nemzeti ünnep alkalmából elmélkedünk. Hiszszük és reméljük, hogy mindenki meghozza azt a szel-lemi és részben anyagi áldozatot, amelylyel a kongresszuson való aktív részvétel jár, meg-hozza hazánk legszentebb ügye: a tanítás és nevelés érdekében.

Budapest, 1895. június hóban.

A II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus rendező bizottsága nevében:

Dr. Heinrich Gusztáv, Nagy László,
elnök. főtitkár.

A Teréziumban az évzáró ünnep al-kalmával kiosztott jutalmak legelsőjét Nagy Imre magyar fiú nyerte.

Főgimnázium Beregszászon. A bereg-szászi városi képviselő testület június 28 án tar-tott gyűlésében az alreál-iskolának főgimnáziummá fejlesztésével foglalkozott. Felajánlott e célra 6000 ftot, telket s az építkezéshez szük-séges mennyiségű követ befuvaroztatás nélkül. Az egyhangú határozatot Buzáth Kamill dr. polgármester vezetése mellett Varga Sándor vármegyei tiszti főügyész, Kalós Tivadar ev. ref. lelkész és Zsiros Sándor városi főjegyző nyújtották be a közzokt. miniszternek, ki nagyon szívesen fogadta a küldöttséget, a költségvetésbe a beregszászi főgimnáziumot felvette s meg-ígérte, hogy az 1895/6. tanév elsejével az első osztályllyal megnyitattja a főgimnáziumot és azt fokozatosan fejleszti tovább nyolc osztályúvá.

Nők az egyetemen. A közzokt. miniszter pár hó előtt véleményadásra szolgáltatta fel a budapesti tudomány-egyetem tanári testületét, hogy vajon megengedhetőnek tartja-e nőknek az egyetemi előadások látogatását? A bölcsé-szeti és orvosi karok, melyeket a kérdés első sorban érdekelt, határozottan amellelt foglalt állást, hogy a nők az egyetemre bocsáthatók. Ezt a véleményt most magáévá tette az egye-temi tanács, mely dr. Fodor József rektor el-nöklete alatt tartott ülésén kimondta, hogy esetről-esetre megengedhetőnek tartja, hogy nők az orvosi és a gyógyszerészeti pályára lép-jenek s ehhez képest az egyetemi előadásokat látogathassák. Az egyetemre bocsátandó női hallgatóktól azonban feltétlenül megkövetelik

a gimnázialis előtanulmányt, a latin nyelvben való jártasságot, valamint az érettségi vizsga letevését. A női hallgatók az egyetemi tanul-mányok sikeres elvégzése után az orvosi és a gyógyszerészeti diplomát is elnyerhetik. Az egye-temi tanács ebbeli határozatáról felterjesztést tesz a közzokt. miniszterhez.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Ungaria magyar-román Szemle I. évf. 1895. július 6. száma megjelent. Szerkesztő: Moldován Gergely, Kolozsvárott. Előfizetés: egy évre 6 frt. Egyes szám ára 60 kr. Nyom. „Lyceum” könyvnyomdájában. Román rész: 257—288. II., magyar rész: 145—168. II.

Beküldetett a pápai „Jókai-kör” Emlék-könyve. Szerkesztette: Dr. Kapossy Lucian fő-titkár. Nyom. az ev. ref. főiskola betűivel Kis Tivadar, 1—55. I. — Az eperjesi ág. hitv. ker. kollégium „Értesítője”. Közli: Hörk József koll. igazgató. Tartalmában az értesítő szokott ro-vatain kívül különösen kiválik: C) „Az eper-jesi iskola történetének III-ik időszaka” fac-similék s az eperjesi régi iskola-épület fény-képnomataival illusztrálva Hörk Józseftől. — Nyom. Kösch Árpád. 1—142. I.

Semsey Andor ismét újabb nagylelkű és a tudomány művelését behatólag célzó ala-pítványt örökölt meg ugyanis már nagy tiszteletben álló nevét. Eötvös Loránd akadémiai elnöknel tartalmas levél kíséretében je-lentette be: három fiatal tudós, kik diplo-májukat már megszerezték, két-kétezer forintot ad mindaddig, míg az illetők tudományos ku-tatásaikat folytatják, hogy a kenyér-keresés kényszerűsége ne akadályozza őket törekvé-sükben.

A kolozsvári Ferencz József egye-tem megírta történetét a milleniumra. Szer-kesztését Márki Sándorra, a statisztikai adatok feldolgozását Pisztory Móra, a jog- és államtud. kar történetét az előbbire és Vályi Gáborra, az orvosiét Szabó Dénesre, a bölcsészetiét Finály Henrikre és Schneller Istvánra, a mathe-matikaiét Kanitz Ágostára bízta.

Szalay-Baróti „Magyar Nemzet Törté-nete” 17 ik füzetét most jelent meg. Ezen füzet-tel a nagyértékű mű első kötete immár teljes, csupán a címlap és tartalom-jegyzék hiányzik még, melyek a legközelebbi füzetekkel jönnek. A most megjelent 17-ik füzet három műmel-lékletet és 22 szövegbe nyomott illusztrációt hoz; a műmellékletek: Pannonia és Dácia térképe (tervezte dr. Baróti L., rajzolta Hatesek Ignác, Attila és Leó pápa (Raffael Santi fest-ménye), Murány ostroma (Doré Gusztáv rajza) mindmegannyi díszre válik az amugyis érté-kes munkának. A szöveg közzé nyomott illusz-trációk a következők: A közigbéri tőredék. Anonymus, Béla király névtelen jegyzője krónikájának első lapja, krónika író barát. A pécsi székesegyház alaprajza. A pécsi székesegyház a déli oldalról tekintve. A jáki templom. A jáki templom alaprajza. A gyulafehérvári székes-egyház. Részlet a gyulafehérvári székesegyház portáljáról. A zsámbéki templom oldalt nézve. A zsámbéki templom homlokzata. Dombormű részletek a pécsi altemplomból. Oszlopfő a bé-nyei templomból. Dombormű a gyulafehérvári székesegyház kapuja fölött. Domborművek a jáki templomról. Oszlopfők a horpácsi templomban, Apostolok képe a veszprémi Gi-zella kápolnában. Falfestményrészlet a vele-méri (Vasm.) templomból. Falfestmény részlet a Tótlaki templomból. Részlet a zsegrai temp-lom falfestményeiből. A füzet szövegtartalma folytatása a már előbb közölt „Köz és művel-tési állapotok az Árpád-házi királyok idejében”, melyet dr. Baróti Lajos ír. A magyar nemzet történetére füzetenkint 30 krral elfogad a Lam-pel R. (Wodianer F. és fia) cs. és kir. udv. könyvkereskedés Budapest Andrassy-ut 21.

UJDONSÁGOK.

Jókai-tér. Eperjesen a g. kath. papnö-velde előtt levő kibővített teret a város kép-viselő testülete nagynevű ironkról Jókai-tér-nek nevezte el; tervezet szerint szomszédságában levő telkek megvásárlásával a még most szűk teret kibővítik, s még őszszel befásítva kellemes sétatérre alakítják. Ily terjedelmesebb sétatér

Eperjesen nemcsak szépizlésre mutat, hanem szükségét is pótol.

Undorral vesszük be hír rovatunkba azon tudósítást, hogy Szabady Gyula m.-peterdi r. kath. iskolatanító, leányövendékeivel elkövetett erkölcselen üzemért letartóztatván — a b.-ujfalusi járásbíróház fogházába kísérte. Az elfogatás a gyalázatos cselekmények által fájdalmasan érintett szülők feljelentésére történt.

A vallás-erkölcsi elvek kuforrásaul szolgáló biblia ellen történő nyilatkozatokkal nemcsak az előrehaladt tudomány(?) emberei botránkoztatják már a kegyes, istenes lelkeket; végre is ezek nyilatkozatai általuk érvényeseknek tartott okokkal támogatva, nem oly veszélyesek, s a biblia tekintélyében öntudatosan hívő lelkekben nem nagy kárt tesznek; de a vallás-erkölcsi életet felduló támadási viszketeg, az egyszerű, s jó részben műveletlen munkások közé is elhatott, s ezek már a kiméltlen guny fegyverével támadják meg a bibliát, s köztük, ami még eddig nem történt, zsidók is szerepelnek. Ezen jelenség már általánosan agasztóbb jellegű. Junius 30-án ugyanis általános munkágyűlés volt Budán a medve-utcai Pácán vendéglőben, hol a hatóság részéről Almássy György ker. kapitány volt jelen. Itt az első szónok Silberberg Ignác már nem elégedett meg a burgeois ellen intézett igaztalan támadásokkal, hanem a bibliát is gunytárggyá tette. Semmi sem igaz ugymond, amit a biblia mond. Almássy rendőrkapitány dicséretére legyen mondva, — figyelmeztette az elnököt, a napi rend betartására, s az oly tanoktól való tartózkodásra; de ez azt nem hallottak vevén a beszédek folytatta: azt mondja a sz. írás, hogy a negyedik napon teremtette Isten a földet és vizet, s a víz felett lebegett Isten szelleme. Ugyan ki láthatta azt, hogy ott lebegett, hiszen az embert, csak a hatodik napon alkotta meg, Erre — méginkább dicséretére legyen mondva Almássy a gyűlést, botrányos tan hirdetése miatt feloszlatta. s az hangos ellentmondások közt oszlott el.

A Detsinyi-féle orgazdasági ügyben a vizsgálat hovatovább több letartóztatásra vezet s a letartóztatottak nagyobb része hely nélküli kereskedő segéd. Ujabb szálak a vidékre is kivezetnek, s azon feltevés látszik igazoltnak, hogy itt a törvénynek egy egész tolvaj szövetségével van dolga.

Özv László Zsigmondné urnő halt meg jul. 4-én éjjel Bpsten Széputca 6. sz. lakásán. E házban lakott a negyvenes években Kossuth Lajos; fiai: Ferencz és Lajos is ott születtek. A boldogult urnő bokszegei kastélyában, a szabadságharc leveretése után sok üldözött bujdosó talált menedéket, ezek közt különösen Kossuth Lajosné, kinek elfogatására díj volt kifizetve — itt rejtőzött meg azon a nemeslelkű asszony a határig elkisérve menekülését elősegítette. A Kossuth-család folytonosan fel is tartotta összeköttetését s hálás kegyeletét a fenkölt lelkű honleánnyal.

A osizi — gömörmegeyi jódfürdő a július 4-iki felhőszakadás miatt nagyon megrongálódott. A Koller-féle vendégfogadó összeomlott, maga alá temette a vendégek holmiját. A szép telep most igen siralmas látványt nyújt. A Bánréve és Csiz közötti vasutöltést is elszakította az ár.

Az aggteleki barlangban a gondozó Baksay Dániel ref. elkész új alakulásokat fedezett fel, melyeket a hasonlat szerint elnevezett Thermopilei szoros, Sójajok hidja, Szemiramis függő kertje, Apolló temploma, Pizai torony, Filemon és Baucis, Csillagvizsgáló torony, Munkácsi tömlő, Cerberus feje. Murányvára nevekkel. Az érdekes csoportokat lefényképezik, s a képes lapokban bemutatják. Érdekes, hogy a kemény tél sem képes befagyasztani a barlangon átfolyó Styx patakot. A barlang utjai jó karban vannak; a legszebb helyek kényelmesen megközelíthetők a hét palóc kalauz utmutatása mellett.

Polgári házassági jelöltnek nevezhető Vrankovics Iván r. kath. 19. vadász-zászlóaljbeli őrnagy, ki most Tuzlában van helyőrségen, s jegyese, zsidóvallású Stern Bettina, kiknek egybekelése a házassági törvény életbeléptése első napjaiban leend.

Vigyázó Sándor az új gróffá kinevezetése ellen szórt gunyra azt a nemes visszavá-

gást adja, hogy szegénysorsu egyetemi hallgatók segélyezésére a budapesti tudományegyetemen 20,000 ftos alapítványt tett.

Kun Kocsárd, a halhatatlan emlékü gf. ellen egy *Simon* András nevű oláh pert indított egy régi okirat alapján félmillió ft erejéig. Akadt hozzávaló ügyvédje *Muntyán* oláh ügyvédben. A dévai kir. törvényszék a bebizonyult okirathamisításért *Simont* három évi börtönrre ítélte; de *Muntyánt*, ki szintén bűnrészességgel volt vádolva — felmentette.

A tulságos kövér testtel még élni sem kívánatos, különösen a nyári forróságban, s emelre lépcsőkön mászkálva; de hogy kellemetlen a halálban is, legalább az életben maradtakra nézve bizonyítja boldogult Svarkay Lajos, kinél nem volt kövérebb ember Haraszti vidékén, nyomván az ő testének sulya 160 egész kilót. Nem volt már feltűnő, hogy templomba sem mehetett s alig mozdult ki szobájából; hanem mikor meghalt — kész koporsót nem tudtak számára találni az egész vidéken s csak úgy kellett hamarosan csináltatni, s hogy nyolc ember csak nagy erőltetéssel tudta a koporsót sirba eresztetni — az már legalább az élőkre nézve csakugyan szokatlanul kellemetlen volt.

A polgári házasság megkötésével megbizottak hivatalos disz-jelvénye: széles, nemzeti színűcsokorral ékített, magy. koronás és címeres arany himzéssel ellátott selyem-szalag leend.

Szerény tudós Roux, a szérum feltalálója, a párisi községtanács két aranyérmét nyújtott át neki érdemei elismerésül. A tudós elfogadta s szerényen megköszönte a kitüntetését; de *Pasteur* érdemeit magasztalva, ennek csak tanítványának vallotta magát. E szerénységgel igazán rászolgált azon zajos ovációkra, melyekben részesítették.

Első „Doctor sub auspiciis regis“ *Hegedűs* Sándor fia, Lóránt lesz, Ez örömhírt maga a király adta tudtul a boldog apának, a delegacionális ebédék egyikén, melyre a felséghez hivatalos volt. Ez aztán a szép kedves egészségére kívánom az ebédet! Ilyen mindenekre kiterjedő figyelem, gondosság és nyájas leereszkedés hogyne bilincselné aztán az uralkodóhoz nemcsak a közvetlenül érdekelt-, hanem minden alattvaló szívét is!

Az egri minaretbe július 3-án becsapott a villám, s annyira megrongálta, hogy félhető a török világra emlékeztető régi emlék elpusztulása, — ha ki nem javíttatik.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Hevesvármegyének a 25. §. ellen intézett átiratát július 4-én tárgyalta Kolozsvár törvényhatósági szakbizottsága s pártolólág terjesztik pártkülönbség nélkül hozott határozat folytán, a néhány nap mulva megtartandó városi közgyűlés elé.

Elfogyhatatlan türelme van a magyar kormánynak a „Magyar Allam“ nevet homlokán hordó, de valóban annak a névnek gyalázatára váló lapnak folytonos igazatásaival szemben. Ime most a ker. béke ezen apostola arra nyújt kilátást, hogy a szentesített egyházpolitikai reformtörvények életbeléptetését olyan istenhozottal fogják üdvözölni a kat. püspökök, hogy körlevélben teszik közzé konferenciái határozatukat, mely szerint a „Magyarok Nagyasszonya“ és „Szent István“ ünnepen „e két kiválóan nemzeti jellegű ünnepen“ szószékről hirdettessék ki a híveknek adandó utasítás és tiltakozás emeltessek az új törvények ellen, felhivatván küzdelemre Magyarország ker. polgársága, hogy az istentelen törvények helyébe az Isten akaratának megfelelő törvények adassanak. Mikor fognak már elbánni az ilyen erkölcsi dinamitárdokkal, kik nem Henci szobrot akarnak levegőbe röpíteni: hanem Isten a válás s „Magyarország védszentjei“ nevében Magyarország ezredéves életének vívmányát szabadelvű alkotmányát. Istentelen törvényhozók, istentelen kormány, ezek a „Magyar Allam“ illem- és hazafiai szótárából vett jelzők; igaz, hogy az a jelzés a szabadelvű kormány- és törvényhozásnak úgy nem válik szégyenére, mint a keresztfa Krisztusnak, melyet vérevel megszentelt, de hát a káromlóknak csak még is jó volna szájokra szájkosarat alkalmazni.

Az 1890. febr. 26-iki híres miniszteri 10.086. sz. rendelet, a vallás és közokt. miniszter 1675/95. eln. sz. Junius 29-én kelt rendelete erejével 1895. évi október hó 1-ső napján egész terjedelmében hatályát veszti. Hatályon kívül tétetik tehát a híres rendelet, de nem vész el, hanem a történelem veszi birtokába. Megérdemli ennek örök gondoskodását, mert a liberális vívmányoknak, az egyházpolitikai reformtörvényeknek kiindulását, nyitányát képezte; s azon renitencia miatt, melyet a me-rev klerikalizmusban keltett, leghatásosabb oka lett a küzdelmeknek, melyeknek a reformtörvények megalkotására és életbeléptetésére kellett és kell vezetniök. Vajha már a februári rendelet hatályból ki-s a liberális törvények hatályba léptével egy új korszak jönne életre, mely kölcsönös egyetértéssel kiirtaná a korunkhoz nem illő és hazánk békéjére és modern felvirágoztatására oly veszélyes adáz harcot, mely felkavarta az önző szennyes elemeket, melyek poshasztó volta sok-sok időn keresztül nem engedte a józan ész és becsületes emberi s honpolgári szív érzésének követelményét — a lelkiismeret szabadságát felvirágoztatásra jutni. Vajha, akik az áldatlan harcot a kereszténység érdekében levőnek hitték s oly jobb ügyhöz méltó szívósággal kitarva folytatták eddig, ráternének már, hogy nem a kereszténység érdeke volt az, „mert aki Krisztusban van új teremtett állapot legyen: a régiek elmúltak ime mindenek megújultak.“ II. kor. 5: 17. Az egészséges műveltséghez csatlakoznék igaz részvét és meggyőződéssel mindenki; s annak boldogító voltát átérzeve mondaná az apostollal: „Ha amelyeket elrontottam, ismét felépitem, én magamat bűnössé teszem. Mert én a törvény által a törvénynek megholtam, hogy élnek Istennek.“ Gal. 2: 18, 19. — „A ki egymást szereti, a törvényt betöltötte.“ — Rom. 13: 8. — „Nincsen istentől, aki nem szereti az ő attyafiát.“ I. Ján. 3: 10.

Nagyar tótjaink most Hurbán Szvetozár vezérlete alatt Prágában a néprajzi kiállítás megtekintése ürügye alatt a kedves cseh testvérekkel nyájaskodnak s kedélyesen vacsoráznak. Pohárköszöntőjükből bizonyosan nem vagyunk kifeledve.

Az oláh agitáció már a hadseregbe is bevitetett, az az régen, de csak most vették észre. A katonai egyenruhát viselő oláh agitátor becsületes neve: *Tintáriu Gyorgye* s káplár a 28-ik gyalogezredben. Addig igazgató s oly irányban a magyarok ellen, hogy még a katonai parancsnokság is meglátta, sőt meg is sokalta, végre elfogatta. Talán nem is ovakodott, mert megtalálták nála *Urechia* több levelét, az oláh nők lázító felhívását s több oláh forradalmi dalt. Rangvesztésre s tizennégy napi börtönrre ítélték.

Simoncsits Béla, Szatmár-vármegye főispánja július 4-én iktattatott be a megyénél, Nagy Károlyban. Magvas programmbeszédje általános tetszést aratott. A beiktatást a kaszinóban 300 terítékű bankett követte, hol számos felköszöntő volt s nagy hatású beszédben *Károlyi* István gr. is éltette a főispánt.

Külföld.

„Nondum matura est, nolo acerbam sumere.“ A szőlő után hasztalan ugrádozó róka mentsége illenék most a bolgár politikások szájába, amidőn hallva a porta békeszeretetének megnyilatkozását, de még inkább hallva, hogy a külföldi hatalmak elítélik a bolgár békezararó törekvéseket s nem nyújtnak ezuttal prédára kilátást — megszegyenülve mozgósított hadseregét lefuvatja s biztosítja a portát „loyalis és békés érzelmeiről.“ Bizony jobb is, mert nagyon eszélytelen, sőt veszedelmes dolog volna a portával háboruba keveredés által kockáztatni azt a fejlődést, melynek Bulgária az élvezett béke útján birtokába jutott s melylyel az európai hatalmak nagyobb részének rokonszenvét is megnyerni sikerült.

A Negus által az orosz trón változás alkalmából Pétervárra küldött abessziniai követésnek fontos politikai missziót is kell teljesíteni. A követség tagjai közt van *Schoanski* püspök, ki ép azért vesz részt a küldöttségben, hogy az abessziniai egyháznak az orosz orthodox szynodus alá rendelése módosztatit megállapíthassa. Ime, hol és miként keres összeköttetéseket a muszka, hogy megvethesse lábát

Afrikában is, mely neki pontul szolgáljon Anglia s más közelebből érdekelt hatalmak elleni operációra.

Az angol kormány. mely most megalakult eltünteti mind a tory, mind az unionista frakciót, mert ezek most egy új szerves párttá tömörültek, melynek feladata: a nemzeti egység a birodalmi eszme, az alkotmány egysége, mely eszméknek alárendelnek mindent, eddigi nevéket, sokrészből eddigi politikai és szocialis elveiket, s harcmódjukat, mert eddig külön harcoltak az ellenség ellen, ezután már együtt védelmezik a kormányon stratégiai pozíciójukat. A tory tisztas neve, mely Anglia politikai életében oly nevezetes szerepet játszott, melyben a feudal eszmék mellett megfért a liberalizmus is, ezután csak a történelmi reminiscenciák közé fog tartozni.

Simios hír szerint nem fogadta el a szerb kvalitios kabinet alakítását és most Novakovic Itojánál folynak tárgyalások haladó párti kabinet alakítása végett. De a Krisztics kabinet megmaradását is lehetségesnek tartják. A zavar nagy s különböző képtelen híreket terjesztenek, hogy Milán hazaérkezék s ismét királyiá kiáltatja ki magát.

Az új szerb kormány. Belgrad, jul. 7. A hivatalos lap külön kiadása közli az új minisztérium kinevezésére vonatkozó királyi ukázt. Krisztics eddigi miniszterelnököt az államtanács elnökévé nevezték ki, a többi minisztert pedig rendelkezési állományba helyezték. Az új kormány programjában az első helyet a pénzügyi kérdések rendezése foglalja el.

Az új kabinet már teljesen megalakult. Végleges összeállítása a következő:

Miniszterelnök és külügy — Novakovic
Hadügy — Franasszovic tábornok.
Belügy — Marinkovic államtanácsos.
Pénzügy — Popovic eddigi pénzügyminiszter,

Igazságügy — Ninsics a főlebbviteli törvényszék elnöke.

Középítési és belső kereskedelem — Petkovic nyug. vasuti igazgató.

Közoktatásügy — Simics. egyetemi tanár.

A Köln. Ztg. belgrádi tudósítója jelenti: A szerb pénzügyi helyzetet jól ismerő egyének szerint Szerbia mihamar ki fogja mondani a fizetések teljes beszüntetését.

Lueger kirohanását a magyarok ellen a »Presse« irigységnek tulajdonítja s határozottan elítéli; a »Neue Freie Presse« azt mondja, hogy az a legrosszabb fajtájú lázító beszédek egyike, s azt kérdi: vajon Lueger lemondott magaróptü ambíciójáról, vagy reménytelennek tartja azt? Mert azt csak nem tartja lehetőségre, hogy az osztrák birodalom fővárosának oly polgármestere legyen, ki a szomszédos szövetséges állam ellen ily gyűlölettel van eltelve! — A »Vaterland« némi rezervatával Lueger kijelentését elfogadja, de a modort ez sem tartja ildomosnak. Ellenben a »Deutsches Volksblatt« Luegernek mindenben igazat ad, támadásait helyénvalónak és szükségeseknek találja. Nem érdektelen azonban azt is ismerni, hogy egyesek hogy vélekednek Ausztriában Lueger uralmáról. Báró Bánffy Dezső miniszterelnök a napokban levelet kapott egy egész Európában ismert osztrák arisztokratától, aki levelében a következő ajánlatot tette: »Kötelezem magamat, hogy fedezem tiz magyar gatyás paraszt Bécsbe, s onnan hazautazási költségeit, ha ezek az emberek vállalkoznak arra, hogy az osztrák képv. házban Lueger urat tisztességesen elpáholják. Csak ily módon lehet ezt a hitvány embert megfékezni.« Levelében még kissé hiányos magyarsággal egy nem hízogó jelzönket is használja, mely szerinte pompásan ráillik Luegerre, mert ez az ur: »agasztófára való.« Ime bécsi barátaink mily találólag cimezik és fizetnek Lueger urat, ki már nemcsak magyart gyaláz, hanem az osztrák parlamentnek is gyalázatára, s minden művelt érzékű osztráknak botránkozatására vált.

A madagaszkári francia expedíció csapat egy tizedrésze beteg, Duchesne tábornok július 4-iki távirata szerint.

A japánok Forniosa szigetén nagyon nyomulnak előre.

Saurma-Jeltsch báró a portánál, a német birodalom új nagykövetét hitelesítő okmányai átnyújtása alkalmával, a szultán, a rendszert fogadtatás ünnepélyességét felülhaladó megkülönböztető kitüntetéssel fogadta a Jildizkioszkban, szokottnál nagyobb kíséret által körülvéve. Az ünnepélyes fogadtatás után, a szultán több mint egy óráig tartó magánkihallgatást is adott a nagy követnek stb. A kihallgatásnak ezen megkülönböztető fényes és bensőleg szives jellegéből a diplomaták következtetést vonnak le.

KÖZGAZDASÁG.

Az alacsony gabonaárak miatt bekövetkezett kedvezőtlen földművelési viszonyokat is kihasználják némely agitátorok az elégedetlenség növelésére, s ugynevezett politikai agrárszervezkedésre, mely szerint a képviselő választások alkalmával csak azok lennének megválasztandók, kik feltétlenül és kizárólag agrár érdekek támogatására esküdnek s döntő harcot vívnak nagy tőzsde, aranyvaluta és minden ellen, amit agrár-érdek-elleneseknek tartanak. Kétségkívül hazánk-, mint kiválólag földművelő országban, ha a választók túlnyomó többségét képező gazdák egyesülnének egy meghatározott célra: biztosíthatnák többségüket az országházban s a győzelem biztos reményével vehetnek fel a harcot minden ellen, mit érdekeikkel ellentétben lenni képzelnék. De az a kérdés: van-e és miben áll az az ellentét, mely a földművelést károsítja, s létezik-e valóban ilyen ellentét? Létezik; de azt megszüntetni egy képviselőházi többségnek sem áll hatalmában. Így például az az iszonyu molokh... a fegyveres béke, mely Európa minden népe keresményének nem feleslegét, hanem tetemes részét elnyeli, nem alakítható át a magyar parlament által lefegyverezésbe, hogy az odapazarolt milliárdok más érdekek mellett a földművelési érdekek előmozdítására is hathatósan befolyásolják. A munkás viszonyokon sem segíthet a képviselőház, ha többsége agrárpolitikuskokból állana is, mert a szocialisztikus tendencia a jobb helyzetre, sőt a nyers erő uralmának kivívására és állandósítására törekvés, az emberekkel nagy részben veleszületik, arra növelés által pedig oda erősül, hogy életemévé, habár emészto hatású elemévé is válik a tömegnek. Ez aztán nemcsak a földművelésnek, hanem általában minden munkát, és munkást használni kényszerült vállalatnak kalamitásával növi ki magát; s ezen nem segít semmi más hatalom, mint önmaga a tömeg, midőn belátja, hogy önmagában hordja veszedelmét hogy egy oly társadalom, mely a nyers erőre van alapítva fen nem állhat, mert önmaga ellen fordulva, rémes küzdelem után önmagát öldöklő meg.

Az ész mindig biztosabb vezetője a társadalomnak mint a nyers erő s csak ezeknek kölcsönös és bizodalmas együttjárása teremthet egészséges, örömteljes és viruló életet. De ide az emberiség — úgy látszik — a rákfeneként beleevődött szocialisztikus tulzó eszmék miatt, fájdalom! csak egy önmagát leromboló, végkép kimerítő, megsemmisítő forradalom által juthat el.

Magyar hazánkban — minthogy itt még a nyers erő tuzása annyira nem jutott, mint külföldön — még belatható volna, hogy a társadalom minden tényezőinek kölcsönös együtt hatása, földművelés, ipar, kereskedelem, tudomány stb. kooperációja és bizalma volna a mentővár, melyből a támadó veszélyes elemeket megsemmisíteni lehetne; de nem az összes elemnek külön szövetkezése egymás ellen, más-más politikai társulattá szeparálása.

Be kell ezt látniok gazdáinknak is és el kell fordulniok az agrárpolitika agitátoraitól, melyek elkülönitenek ahelyett, hogy közös célra egyesítenének. E végett vonják le a viszonyok ismeretéből teendőiket — gazdáink. Az egyes terményfajok tultermesztése helyzet terjesztésük ki termelésüket olyan terményfajokra, melyek által az alacsony gabonaárakat ellensúlyozhatják. Mert midőn most gabona-terményeiknek sem ben, sem külföldre szállásánál magasabb értéket nem érhetnek el: természetesen olyakat, melyek mind ben a hazában, mind külföldön keresletre találnak és jó árakat biztosítanak.

Ugy tartják, hogy ez az egészséges — nem külön, hanem közcélokra törő bolitika mely nem

szétválaszt, hanem kibékít s kölcsönös és együtt-ható erő kifejtésre egyesít hazánkban minden földművelő, iparos, gyáros, kereskedő stb. társadalmi elemet: közjólétet, felvirágzást eszközöl. A kormánynak aztán az lesz feladata, hogy a társadalmi rendet fenyegető s felforgatásra törő üzelmek ellenében a biztosított módot feltalálja és alkalmazza, habár azon törekvések rendkívülisége rendkívüli szabályok alkalmazását is tenné szükségessé.

A múlt heti termény ár hullámmás, végre is ár hanyatlásban végződött, mindenféle terményben, kivéve a tengerit.

Buzában az	ár-esés mintegy	12 kr.
Rozsban az	«	« 5 «
Zabban az	«	« 2 «
Káposztarepcében az	«	« 15 «

mig tengeriben július—augusztusi szállításra emelkedés 3—4 kr.

Július 6-án készárú üzletben állott az ár:
Buzában métermmként 7 frt 10 krig.
Zabban » 6 frt 66 krig.
Tengeriben » 6 frt 20 krig.
Bánsági repcében mként 9 frt — krig.
Kölesben « 6 frt 60 krig.

effektív ár rozsban, árpában nem jegyeztetett. Szokvány rozs azonban őszre 5 frt 66 kr. Szokvány káposztarepce aug.—sept. 9 frt 85 kr.

Az alföldi munkások a szocialista izgatók hatásának engedve — hír szerint — titokban abban egyeztek volna meg, hogy a szerződéseket ugyan a gazdákkal nagy engedékenységet tanusítva kötik meg, hanem aztán midőn beállanak a munkába, egyszerre leteszik a kaszát s megkezdve a sztrájkot, a hoppon maradt gazdákat kényszerítik kitűzött felteteleik elfogadására, melyek nevezetesebb pontjai következők leendettek: az aratási munkaidő a munkásra egy hónapig tart, tekintet nélkül arra, hogy némely gazdaságban az aratás nem tart tovább egy-két hétnél, a szegődött munkás azért egy hónapra kapja ki fizetését s nem a termés hanyada, hanem megállapított napibér szerint. A munkaidő reggeli 5 órától estve 7 óráig, három pihenővel (délben két óráig) tart. Minthogy pedig a gazdára nem közömbös, hogy az aratás hány napig tart, a munkások a kikötött rendes munkáarakon telül is dolgoznak ugyan, de minden olyan rendkívüli egy egy órai munkáért 30—30 liter buza felülfizetésre köteleztetnek a gazdák, hogy kellőleg butorozott szobákat bocsássanak a munkások rendelkezésére, hogy az éjjeleket miként eddig ne kényszerüljenek szabad éj alatt tölteni, mert ez embertelenség. A munkások hideg ételekre nem szoríthatók, azért főző helyiségekről gondoskodva legyen számukra. E számítás azonban — a katonaság idő előtti megjelenése — keresztülhuzta.

Kérdhető most már, hogy a magyarországi földművelésügyi kalamitást mi okozza. A gazda vagy a munkás. vagy a merkantilizmus ön-zése-e?

A Máramarosi országhatárszéli körösmezői vasut teljesen elkeszült s július 15-én adják át a közforgalomnak. Ezen vasut nemcsak stratégiai, hanem közgazdasági szempontból is fontos, különösen a Kárpátvidékre nevez.

A resicai bányászsztrájk bevégződött. Július 4-én hatvan bányamunkás kivételével mindnyájan megkezdtek a munkát kivánságaik teljesítése nélkül. Bene resicai bányafőnök hosszabb szabadságot kapott, s valószínűleg a fővárosba helyezik át.

A magyar liszt hódítást tesz Hollandiában s nemcsak mennyiségben, hanem árban is; mert a magyar liszt minden másféle felett magas árt ér el; például amerikai felett három forinttal többet adnak érte. Ez a hódítás pedig kiválólag a magyar liszt kitünő minőségének tulajdonítható.

A kereskedő segédek is helyzetük javítására egyesületté szervezkednek. Kivánságuk nem is tulsagos és nem méltánytalan. Fizetésük minimumát ugyanis 30 frtra szabják; azt kívánják, hogy az üzletek nyáron reggeli 6, télen 7 órakor nyitassanak, s mindig 9 órakor zárassanak. Délben 1 1/4 óra szünet legyen. Vasárnap d. e. 10 órakor, ünnepeken déli 12 órakor zárjanak stb.